

tres i portes amb xarxes metàl·liques. Prenent quinina preventivament.

L'acció social va nèixer.

La malura va trobar un seguit d'homes amb consciència dels seus deures, que van associar-se, aportant tota la seva voluntat i tots els mitjans que tenien a les mans per lliurar una acció intensa.

El problema va ésser abordat amb tota sa complexitat. Sol·licitar, de qui podia fer-ho, l'immediata suspensió del conreu que havia portat aquest trastorn. Cercar facultatius tècnics que cuidessin dels malalts. Donar la direcció de la campanya a la persona de màxima autoritat tècnica del nostre país. A la persona cridada en el transcurs d'aquest temps per a ocupar una delegació tècnica dintre el Comitè d'Higiene de la Societat de les Nacions.

Realitzar una acció profilàctica tot l'intensa que el cas requeria i en tots els aspectes; quiniçació preventiva rigurosament vigilada; obres per afavorir el curs de les aigües. Petrolitzacions periòdiques. Destrucció durant l'hivern dels mosquits existents en les habitacions humanes i animals. Emprendre els estudis i iniciar les obres d'enginyeria sanitària que poguessin portar una solució definitiva en aquells aspectes que requerissin una vigilància constant. L'obra d'educació sanitària popular s'efectuava, anant casa per casa, preguntant si hi havien malalts de paludisme i aprofitant l'oportunitat per fer-los indicació de les mesures a prendre i de la conveniència de deixar llur curació encarregada a metges que evitarien que quedés convertit en un portador de paràsits.

Van esmerçar-se per aquesta obra totes les pessetes que van ésser necessàries. Ni per un moment, en el transcurs d'un, dos, tres anys, disminueix la seva intensitat. Tots el malalts es quinitzen. Les brigades treballen constantment. Els enginyers aixequen els seus plànols i presenten llurs projectes.

Unànimement s'acata homenatge a l'obra que es realitza. Fruit d'ella és el notable descens del nombre de malalts i la desaparició de l'estat epidèmic.

Però la supressió del conreu de l'arròs, de-

terminació que perjudica únicament i d'una manera dubtosa a un parell de senyors influents, no arriba. L'única col·laboració demanada, en tots els tons i per totes les vies legals, al govern, no es presta.

S'elimina una font de riquesa, es contesta. Una font de riquesa que fa gastar més de cent mil pessetes per compensar els trastorns que ocasiona, quantitat incontestablement superior als beneficis líquids obtinguts conjuntament per tots els conreadors!

Una font de riquesa que converteix en palúdics uns llocs on hi ha organismes oficials de recent creació (Escola Aeronàutica Naval), que donen un 80 per cent de baixes anuals per paludisme. Trista riquesa nacional la comptada en aquesta forma! Una riquesa nacional que es fa a base d'una salut pública trastornada, d'uns jornals que es perden, d'uns treballadors que emigren, d'un capital esmerçat en quantitat molt superior als beneficis líquids obtinguts, per deturar la progressió del mal.

I com final de tot això?

Que aquesta campanya, incompleta per aquest fet, perd la seva popularitat i fins el seu crèdit. Que, passats tres anys i desaparegut l'estat epidèmic greu, aquells homes que amb tota voluntat van emprendre aquesta obra es van preguntar: Es just que perquè dos cultivadors puguin guanyar cinquanta mil pessetes nosaltres mantinguem una campanya que ens en costa cent mil? Els que un dia van ajuntar-se en optimista acció, altre dia es reuniren per liquidar-ho tot.

En les oïdes vostres deu ressonar encara la veu d'algun governant, tots ho han dit, planyent-se de la manca de col·laboració no oficial. Planyent-se d'un poble que tot ho espera dels actes de govern. D'un poble que no sap ésser actor ni col·laborador...

L'acció social antipalúdica no pot desenrotllar-se únicament amb la bona voluntat i el desinterès d'uns homes. Necessita quelcom més.

I és molt desagradable per mi haver-vos de transmetre el meu pessimisme.

PERE DOMINGO